

Læseindsats i Vesthimmerlands Kommune

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE

- lyst til at gøre en forskel

Indholdsfortegnelse

1 Målsætning	3
2 Indsatsområder	3
2.1 Overordnede indsatsområder	4
2.2 Indskoling	4
2.3 Melletrin	5
2.4 Udskoling	6
3 Evaluering	7
3.1 Ansvarsfordeling	8
4 anbefalinger	8
5 Øvrige tiltag	9

Udgivet af: Børne- & Skoleforvaltningen, Vesthimmerlands Kommune

Udgivelsesdato: Revideret udgave 2012

Udarbejdet af: Arbejdsgruppen vedr. læsning

Læsevejledere: Gitte Thillemann - Vester Hornum skole, Ane H. Christensen - Ranum skole, Helle Mikkelsen - Blære Skole, Dorte Laustsen - Aalestrup skole, Annette Pedersen - Østermarkskolen

Skoleledere/afdelingsledere: Inger Østergaard - Ranum skole, John Andersen - Farsø skole, Susanne Lauridsen - Ullits skole

Proceskonsulent: Lene Juel Petersen - Udviklingsafdelingen

Læsekonsulenter: Karen Kjeldal - PPR, Karen-Marie Jensen - PPR, Lis Djørup - PPR, Anni Laursen - PPR

1 Målsætning

I arbejdet med læse- og skriveundervisning på skoleområdet tages der afsæt i Undervisningsministeriets Fælles Mål, bekendtgørelser og vejledninger. På kommunalt plan og på de enkelte skoler kan der på baggrund heraf besluttes hvilken indsats, der sættes i værk, så den enkelte elev gives mulighed for at opnå funktionelle læse-skrivekompetencer gennem deres aktive deltagelse i læringsfællesskabet.

Arbejdsgruppen anbefaler, at vi i Vesthimmerlands Kommune sætter fokus på sprog og læsning således, at vi med afsæt i Vesthimmerland Kommunes børnepolitik beslutter en overordnet kommunal målsætning. Med baggrund i denne vedtages en række fælleskommunale indsatsområder, der dækker hele skoleforløbet indskoling, mellemtrin og udskoling, og som skaber sammenhæng og helhed i forholdet til sprog og læsning. Som det fremgår af indsatsområderne, udarbejder den enkelte skole sin egen handleplan.

Målsætning vedrørende læseindsats

Målet er, at børn og unge i Vesthimmerlands Kommune gives optimale muligheder for læseudvikling, således at de opnår læsefærdigheder, der har positiv betydning for personlig udvikling og på muligheder for uddannelse og arbejde samt aktiv medleven i den kulturelle og samfundsmæssige udvikling.

2 Indsatsområder

Der findes forskningsbaseret viden om, hvad der fremmer elevernes læsefærdigheder, og hvordan skoler kan styrke udviklingen af læseundervisningen.

Alle kommuner og skoler modtog i 2005 rapporten *Læsning i folkeskolen. Indsatsen for at fremme elevernes læsefærdigheder* fra Danmarks Evalueringsinstitut. Rapporten anbefaler bl.a., at man i kommunen koordinerer et arbejde med mål, som støtter fælles refleksion om læseindsatsen både i skolevæsenet og på den enkelte skole, og samtidig sikrer, at der er procedurer for opfølgning af mål.

Der er fortsat behov for at få alle de gode tiltag og erfaringer formidlet, koordineret og udviklet, således at vi i Vesthimmerlands Kommune kan opbygge et dynamisk samspil mellem pædagogers og læreres praksis på den ene side og forskningen på den anden side. Kvalificerede ressourcepersoner på de enkelte skoler og institutioner medvirker til, at der sker en udvikling, og at der skabes sammenhæng mellem teori og praksis.

2.1 Overordnede indsatsområder

Indsatsområde	Hvordan	Hvem	Evaluering
Helhedsindsats vedrørende sprog og læsning samt overgange	Tværfaglige samarbejds møder/skoleforum, netværksgrupper	Dagtilbud, fritidstilbud, skole, PPR, udviklingsafdeling	Årlig kvalitativ evaluering
	Lokale kurser i forbindelse med digitaliseringsstrategi	Konsulentteam i samråd med skoler og evt. PPR	Årlig kvalitativ evaluering
	Skolens/institutionens handleplan og prøver	Skoleledelse og personale	Årlig kvalitativ evaluering
Mål, fokuspunkt og handleplan for læsning	Hver skole udarbejder mål, handleplan og prøver, samt mindst et årligt fokuspunkt vedr. læsning. Evt. oversigt over prøver/evaluering	Skoleledelse i samarbejde med læsevejledere og lærere	Årlig evaluering af fokuspunkt og indsats i forbindelse med prøvetagning og evt. klassesamtale
Kommunal erfaringsudveksling og vidensdeling	Netværksmøder	Læsekonsulent/læsevejledere	Årlig kvalitativ evaluering på netværksmøde
	Elektronisk konference	Læsekonsulent/læsevejledere	Årlig kvalitativ evaluering på netværksmøde
Læsevejleder som skolens resursepersone	Faglig opkvalificering, uddannelse, kurser, netværksmøder, mm.	Læsevejledere/skoleledere/konsulentteam/læsekonsulent	Årlig kvalitativ evaluering på netværksmøde
	Funktionsbeskrivelse udarbejdes på den enkelte skole	Læsevejledere/skoleledelse	
Årlig kommunal læseprofil	TL2 i 7. klasse indsamles og behandles	Læsekonsulent i samarbejde med læsevejledere	Præsenteres årligt ved netværksmøde, politisk udvalg, mm.
Digitale læremidler er tilgængelige i undervisningen	Tilgængelige og relevante digitale læremidler for elever med læse-/skrivevanskeligheder. Kurser og støtte ved resursepersone med speciel viden på området. Se Digitaliseringsstrategi.	IT-udvalg i samarbejde med Skole IT, læsekonsulent, konsulentteam, skoleledelse og forvaltning og skolernes resurseteam	
Sprog-læseklassetilbud/IT kursustilbud	SL-klasser/IT-kursus på Aars Skole	Ledelse, tilknyttede lærere i samarbejde med læsekonsulenter/PPR	Halvårlige fællesmøder for ledelse, personale og læsekonsulent tilknyttet SL-klasser/IT-kursister

2.2 Indskoling

Den første læseundervisning er afgørende for elevens videre læseudvikling, og det er derfor vigtigt, at alle elever får en god start. Derfor må skolestartere

mødes med et skriftsprogstimulerende miljø, der videreudvikler børnehavens leg med skriftsproget. Der må gives udfordringer, så eleven ud fra sine forudsætninger ledes ind i arbejds måder, der udvikler effektive strategier, som fører til læsning.

Fokus må i begyndelsen være på sproglig kompetence, hvor eleven oplever, at skriftsproget har en kommunikativ værdi, som kan bruges i funktionelle sammenhænge. Gradvist sættes der i takt med elevens parathed ind med en mere målrettet læseindsats. Fortsat oplæsning og samtale om tekster, oplevelser, ord og begreber er vigtige for sprog og læseforståelse. Skrivning af egne og fælles historier kan udtrykke og fastholde oplevelser. Udvikling af elevernes talesproglige bevidsthed, så gruppen af elever, der får læse- og stavevanskeligheder, reduceres.

Indsatsområde	Hvordan	Hvem	Evaluering
Tæt samarbejde mellem skole og hjem med henblik på at støtte barnets sprog- og læseudvikling	Information og vejledning	Skoleledelse, børnehaveklasselærere, dansklærere, PPR	Inddrages og evalueres løbende fra børnehaveklasse
Fast procedure ved overgange med fokus på sammenhæng mellem sprog og læsning	Skolen/institutionen tilrettelægger og inddrager i handleplan	Skolen i samarbejde med børnehave og PPR	Procedure revurderes årligt
Målrettet plan for iagttagelse og tidlig indsats i forhold til elever, som er i risiko for at udvikle skriftsproglige vanskeligheder	Målrettet opmærksomhed på elevernes sprog- og læseudvikling Obligatorisk sprogvurdering i børnehaveklassen Nationale tests	Børnehaveklasselærere, lærere, læsevejledere og evt. PPR-medarbejdere	
Implementering af IT og andre medier	Samarbejde vedr. tiltag på IT, biblioteks- og læseområdet Etablering af fællesnet	Forvaltning/resurseteam	

2.3 Melletrin

Den gode start på elevernes læseudvikling i de første år må fortsat udvikles og følges op af en ligeså systematisk og grundig læseundervisning også i resten af skoleforløbet.

Der skal i læseindsatsen på mellemtrinnet være fokus på fortsat læseoplevelse, læsetræning, læsestrategier, læseforståelse, læseformer og læsehastighed. Kravene til elevernes læsefærdigheder stiger i takt med mængden af skrevne informationer i fagene, hvilket øger behovet for, at alle fag inddrages i læseundervisningen. Elevernes fortsatte læseudvikling er et fælles anliggende for alle klassens faglærere med dansklæreren som koordinator. Danskfaget bidrager systematisk med grundlæggende læseforståelse, læsestrategier,

genreforståelse og kendskab til forskellige læseformer og læsemåder. De øvrige fag bidrager med fagspecifikke læseformål, læseforståelse og læseteknikker. Den enkelte faglærer er derfor dels medansvarlig for at støtte elever med særlige behov med hensyn til læsning, dels ansvarlig for at øge elevernes kendskab til og bevidsthed om sit fags teksttyper og begreber. Tilbud om undervisning i og adgang til digitale læremidler for elever med læsevanskeligheder.

Indsatsområde	Hvordan	Hvem	Evaluering
Fastholde eleven som læser	Kommunale tiltag, der fremmer læseoplevelse, forståelse, træning, tilegnelse af læsestrategier og læseformer, f.eks. læsekampagner Skoletiltag: f.eks. læsebånd, læsehule, læsemakkere	Samarbejde mellem konsulentteamet, IT-udvalg, pædagogisk udviklingscenter, PPR m.fl. Skoleledelse, dansklærere, læsevejledere, klasseteams og faglærere	Erfaringsopsamling og synliggørelse i lokalområdet til forældre mm.
Læsning er et fælles anliggende i alle fag	Afsætte tid til læsning Fokusere på hvert fagområdes særlige læseforståelse og læseteknikker	Skoleledelse i samarbejde med læsevejledere, bibliotekarere	Læsning tages op regelmæssigt på teammøder
Målrettet handleplan for indsats vedr. fortsat læseudvikling	Nationale tests	Dansklærer i samarbejde med klasseteam, læsevejleder og skoleledelse	Formaliseret samtale mellem elev, skole, hjem
Digitale læremidler er tilgængelige i undervisningen	Tilgængelige og relevante digitale læremidler for alle elever i skole og hjem. Tilgængelig resursepå person på skolen.	Skoleledelse, IT-udvalg, PPR, konsulentteam, skoleforvaltning og involverede parter på den enkelte skole	Den enkelte skoles resurseteam og bibliotekskonsulent

2.4 Udskoling

Eleverne skal fortsat udvikle læsefærdigheder og læsestrategier i forhold til omfang og indhold af varierende og komplekse tekster. Læsning er et redskab, der hører hjemme i alle fag. Eleverne skal på disse klassetrin kunne tilegne sig overblik over teksters opbygning, kunne forstå og finde væsentlige dele af teksten samt have redskaber til at fastholde og sammenkæde de vigtige oplysninger til en samlet forståelse.

Gode læsere læser med forskellig læsehastighed og forskellige læsemåder. Elever med læsevanskeligheder og med langsomt læsetempo kan have behov for vejledning og digitale læremidler.

Bevidsthed om og forståelse for forskellige teksttypers struktur samt formål med læsning og valg af læsestrategier bør være kendt af eleverne.

Lærerteamet støtter eleverne ved en fælles viden om og tilgang til, hvordan der arbejdes med tekster. Den enkelte faglærer er medansvarlig for at støtte elever med særligt behov med hensyn til læsning, dels ansvarlig for at øge elevernes kendskab til og bevidsthed om sit fags teksttyper.

Digitale læremidler skal være tilgængelige, så elever med læsevanskeligheder sikres lige adgang til læring og videnstilegnelse. Der skal være adgang til at kunne benytte digitale læremidler i dagligdagen og til afgangsprøven.

Indsatsområde	Hvordan	Hvem	Evaluering
Styrke elevens forudsætninger i forhold til målsætning	Tid til læsning i skolen Handleplan Uddannelsesplan	Skoleledelse, danskklærere, læsevejledere, skolebibliotekar, UU-vejleder, evt. PPR	Synliggørelse gennem forældreorientering, læseprøver, klasselærerkonferencer/ klassesamtaler
Målrettet indsats vedr. fortsat læseudvikling	Læseprøve i TL 2 på 7. klassetrin tages årligt i september	Danskklærer i samarbejde med læsevejleder, skoleledelse	Formaliseret samtale mellem elev, skole, hjem
Læsning er et fælles ansvar	Teamsamarbejde med læsning på dagsordenen i alle fag. Dansk- og faglærere er ansvarlige for at støtte elever med særlige behov	Skoleledelse, læsevejledere, lærerteams	Læsning tages op regelmæssigt på teammøder
Digitale læremidler er tilgængelige i undervisningen	Tilgængelige og relevante digitale læremidler for alle i skole og hjem. Tilgængelig resurseperson på skolen	Skoleledelse, IT-udvalg, PPR, konsulentteam og skoleforvaltning. Involverede parter på den enkelte skole	De enkelte skoler. Forslag fra IT-udvalg. Området beskrives i skolens handleplan for læsning
Opmærksomhed på elever med behov for FA på særlige vilkår	FA i henhold til gældende regler. Individuelle behov vurderes	Ledelse evt. i samarbejde med PPR	Den enkelte skole
Lette overgange fra skole til ungdomsuddannelser for elever med særlige behov	Der udarbejdes udtalelse til ungdomsuddannelserne	Klasselærere, PPR, UU-centeret 95%-arbejdsgruppen	95%-arbejdsgruppen

3 Evaluering

Fokus på læseområdet på de enkelte skoler og på kommunalt plan er en medvindsfaktor for, om læseindsats lykkes. Dette kræver indsigt og indsats på baggrund af evaluering, opfølgning, vidensdeling og samarbejde.

Det er derfor væsentligt løbende at evaluere læsningen på den enkelte skole - og på kommunalt niveau i form af årlig kommunal profil, der kan støtte en

prioritering af ressourcer og kommunal handleplan vedrørende læsning, og som kan placere kommunens læseresultater og niveau i forhold til nationale og internationale undersøgelser, og ikke mindst i forhold til kommunal indsats.

Med henblik på at vurdere den nuværende fælles kommunale indsats vedrørende læsning afholdes årlig gruppeprøve med tekstlæseprøven TL2 i september måned på 7.klassetrin på overbygningskolerne.

3.1 Ansvarsfordeling

- Prøvemateriale udleveres fra forvaltningen via læsekonsulent
- Dansk læreren har ansvaret for afvikling af prøven, evt. med støtte fra læsevejlederen
- Læsevejlederen deltager med råd og vejledning i en efterfølgende samtale om klassens resultat
- Læsevejlederen fremsender skolens resultater opgjort på klasselister til læsekonsulent
- Læsekonsulent udarbejder en kommunal læseprofil til skoler, forvaltning og politikere
- De enkelte skoler udarbejder en evalueringsoversigt, som viser hvilke pædagogiske evaluerings- og planlægningsredskaber, der anvendes. Evalueringen benyttes som et pædagogisk og planlægningsmæssigt redskab i undervisningen og ved samtaler med elev og forældre

4 anbefalinger

Arbejdsgruppen anbefaler flg. punkter som oplæg til at danne baggrund for kommende og igangværende udviklingsarbejder i Vesthimmerlands kommune:

- Inddragelse og beskrivelse af en samlet indsats på småbørnsområdet, IT-området og biblioteksområdet mht. helhedsindsats vedr. sprog og læsning
- Udvikling og etablering af læringsstøttende IT-kurser for elever, lærere og forældre med etablering af netværk
- Implementering af digitale læremidler
- Formaliseret samarbejde vedr. vidensdeling og erfaringsudveksling: Netværksgrupper for f.eks. læsevejledere/specialundervisningslærere/pædagoger
- Kommunal elektronisk læsekonference
- Lokale, interne/eksterne kurser

Der anbefales lokale kurser vedrørende sprog og læsning f.eks. i forhold til:

- Digitale læremidler
- Legeskrivning – børnestavning
- Nye evalueringsformer
- Skriveudvikling på mellemtrinnet
- At skrive sig til læsning
- Faglig skrivning på mellemtrinnet

5 Øvrige tiltag

- Bogstav – læse og stavekurser
- Legeskrivning og børnestavning i 0.kl.
- At skrive sig til læsning
- Tidlig forebyggende indsats på baggrund af sprogvurdering
- Brug af DVO screeningsmateriale i slutning af 2.kl./begyndelse af 3.kl
- IT-læsemakker/-læsevenner
- Læsepolitik på den enkelte skole
- Læsevenner ud af huset på plejehjem, i børnehaver
- Dialogisk læsning
- Læsebånd hvor daglig læsning er skemalagt, således at alle skolens elever i en fastlagt periode læser på samme tid hver dag
- Læsehule, hvor et lokale indrettes således, at man kan booke sig ind med en klasse eller elevgruppe
- Uddannelse af elever til læsemakker, der læser med elever i fritidstilbud
- Fokus på faglig skrivning
- Læsevejlederuddannelsen udbygges til en hel diplomuddannelse